

NOTAT

Finanstilsynet

11. februar 2016

Redegørelse vedrørende Finanstilsynets tilsyn med Fjordbank Mors A/S i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed

Sammenfatning:

Fjordbank Mors blev etableret ved en fusion 1. november 2010 mellem Morsø Bank og Morsø Sparekasse. Begge de to fusionerede pengeinstitutter havde i årene 2006-2008 haft en høj udlånsvækst. For Morsø Banks vedkommende blev godt halvdelen af udlånsvæksten opnået ved en fusion med det mindre og nødlidende pengeinstitut Spar Mors i 2008. For Morsø Sparekasses vedkommende blev udlånsvæksten hovedsageligt opnået ved at øge udlån til finansiering af ejendomme og i mindre omfang ved at belåne kunders kapitalandele i en energivirksomhed.

Finanstilsynet gennemførte i sommeren 2008 en ordinær undersøgelse af Morsø Bank. Finanstilsynet vurderede, at banken sammenlignet med andre pengeinstitutter havde en høj andel af svage eksponeringer¹, hvor en negativ ændring i indtjenings- og/eller formueforhold kunne bevirke, at der opstod et nedskrivningsbehov.

Finanstilsynet foretog i september-november 2009 en afgrænset gennemgang af Morsø Bank i forbindelse med bankens ansøgning om statsligt kapitalindskud. Ved undersøgelsen blev bankens større eksponeringer og visse landbrugseksponeringer gennemgået. Undersøgelsen viste, at visse eksponeringer og især landbrugseksponeringerne var svage. Ved enkelte landbrugseksponeringer kunne Finanstilsynet endvidere konstatere, at eksponeringerne var nødlidende, uden at banken havde markeret eksponeringerne som sådan. Finanstilsynet besluttede derfor at udvide undersøgelsen med yderligere eksponeringer, som blev gennemgået i november 2009. Banken kom under skærpet tilsyn.

¹ Der anvendes betegnelsen eksponeringer, der hvor der under tidligere regelsæt blev anvendt det tilsvarende begreb engagementer.

Gennemgangen i november 2009 førte til, at Finanstilsynet vurderede et behov for øgede individuelle nedskrivninger på 53,3 mio. kr. Dette blev meddelt banken den 17. november 2009. Som følge heraf meddelte banken den 22. november 2009 Finanstilsynet, at den ikke overholdt kravene i § 124 i lov om finansiel virksomhed, idet bankens faktiske solvens kunne opgøres til 8,3 pct., mens banken opgjorde det individuelle solvensbehov til 10,5 pct. Banken fremlagde samtidig en plan for opfyldelse af det individuelle solvensbehov. Finanstilsynet gav banken en frist til 7. december 2009 til opfyldelse af solvensbehovet.

Banken meddelte i brev af 5. december 2009 Finanstilsynet, at banken ved konvertering af ansvarlig lånekapital til hybrid kernekapital samt tegning af 6,7 mio. kr. i hybrid kernekapital opfyldte solvensbehovet. Banken levede herefter op til kravet for at modtage statslig hybrid kernekapital og modtog 159 mio. kr.

Finanstilsynet foretog i august 2009 en afgrænset gennemgang af Morsø Sparekasse i forbindelse med sparekassens ansøgning om statsligt kapitalindskud, hvor bankens større eksponeringer blev gennemgået.

Finanstilsynet foretog i juni 2010 i forbindelse med sparekassens ansøgning om individuelle statsgarantier en gennemgang af seks af Morsø Sparekasses største eksponeringer og sparekassens solvensbehovsopgørelse. Sparekassen forøgede i den forbindelse solvensbehovet med yderligere reserverationer på tre af eksponeringerne.

I sommeren 2010 indgik Morsø Sparekasse og Finansiell Stabilitet aftale om tildeling af individuel statsgaranti til Morsø Sparekasse. En af betingelserne for tildelingen var, at Morsø Sparekasse skulle have en solvensoverdækning på mindst 50 pct.

Morsø Sparekasse udarbejdede en kapitalplan, hvori indgik, at sparekassen skulle indgå i forhandlinger med Morsø Bank om fusion. En fusion med Morsø Bank ville medføre en højere solvensprocent og samtidig reducere solvensbehovet. Stigningen i solvensprocenten skyldtes bl.a., at Morsø Sparekasses fradrag i basiskapitalen som følge af ejede og belånte kapitalandele i andre virksomheder ville blive reduceret. Desuden havde Morsø Bank ansvarlig kapital, der ikke kunne medregnes fuldt ud i Morsø Banks basiskapital, men som ville kunne medregnes fuldt ud i den i forbindelse med fusionen etablerede Fjordbank Mors' basiskapital. Faldet i solvensbehovet skyldtes primært, at et koncentrationstillæg for store eksponeringer, som indgik i Morsø Sparekasses solvensbehov, ville blive mindre i Fjordbank Mors' solvensbehov.

Den 1. november 2010 fusionerede Morsø Bank og Morsø Sparekasse og blev til Fjordbank Mors.

I forbindelse med fusionen gennemgik Finanstilsynet 22 eksponeringer fra Morsø Sparekasse og 15 eksponeringer fra Morsø Bank. Der var tale om henholdsvis de største eksponeringer og de mest risikofyldte. Det overordnede billede var, at begge institutter havde ikke ubetydelige kreditrisici blandt andet som følge af en stor eksponering mod særligt landbrug og ejendomme. Forud for fusionen blev der dels nedskrevet 160 mio. kr., dels foretaget dagsværdireguleringer af udlån for 94 mio. kr. samt afsat 58 mio. kr. til individuel solvensreservation. Som følge af de foretagne nedskrivninger mv. fandt Finanstilsynet fusionen forsvarlig.

Ved Finanstilsynets undersøgelse i april-juni 2011 viste det sig, at nedskrivnings- og solvensbehovet var øget betydeligt siden fusionen. Det skyldtes primært udviklingen i ejendomsmarkedet, landbruget, værdien af kapitalandele i en energivirksomhed og behov for reservation i solvensbehovet til udlån til Morsø Sparekassen Fonden, der ejede kapitalandele i Fjordbank Mors. Finanstilsynet fastsatte et solvenskrav på 19 pct. den 24. juni 2011, hvilket skulle ses i forhold til bankens faktiske solvens på 11,9 pct. Bankens advokat oplyste den 24. juni 2011 på bankens vegne, at den ville lade sig afvikle efter Bankpakke 3.

Fjordbank Mors havde fra start en høj ejendomseksponering, der hovedsageligt stammede fra Morsø Sparekasse. Banken havde samtidig også en høj landbrugseksponering, der hovedsageligt stammede fra Morsø Bank. Derudover var banken eksponeret over for værdien af en energivirksomhed som følge af lån fra Morsø Sparekasse ydet mod sikkerhed i kapitalandele i virksomheden. Virksomheden havde primært vindmøller og solenergianlæg i flere europæiske lande. Flere landmænd indskød deres vindmøller i selskabet og fik kapitalandele i selskabet som betaling, som efterfølgende blev stillet til sikkerhed i Morsø Sparekasse for landmændenes lån. Selskabet blev søgt noteret på børsen i Frankfurt i december 2009. Børsnoteringen blev ikke gennemført. Selskabet kom i alvorlige likviditetsvanskeligheder og fik et negativt resultat i 2009 på 144 mio. EUR før skat blandt andet som følge af store nedskrivninger og hensættelser på selskabets aktiver og forpligtigelser. I de første tre kvartaler af 2010 fortsatte selskabets økonomiske problemer. Selskabet realiserede således et negativt resultat på 19 mio. EUR før skat.

Begge pengeinstitutter var forud for fusionen vokset kraftigt i perioden 2006-2009, og en betydelig del af Fjordbank Mors' lån var således givet i årene op til finanskrisen, hvor såvel ejendoms- og landbrugsejendomspriserne lå på et højt niveau.

Både ejendomsmarkedet og landbruget udviklede sig negativt, og energivirksomheden kom formelt under rekonstruktion. Boniteten af bankens lån, der i mange tilfælde var baseret på værdien af bagvedliggende sikkerheder

og ikke på indtjeningsforhold, blev dermed væsentligt forringet. Det var i særlig grad tilfældet i de eksponeringer, hvor banken havde belånt primært landmænds kapitalandele i energivirksomheden på baggrund af værdien af kapitalandele og ikke på baggrund af den bagvedliggende virksomheds evne til at skabe indtjening og likviditet. Disse forhold var medvirkende til, at Fjordbank Mors gik konkurs.

Det er Finanstilsynets erfaring, at kraftig udlånsvækst og høj ejendomsfinansiering har bragt flere pengeinstitutter i problemer, herunder Fjordbank Mors. Finanstilsynet har i juni 2010 introduceret Tilsynsdiamanten, der fastlægger en række særlige risikoområder med angivne grænseværdier, som pengeinstitutter som udgangspunkt bør ligge inden for. Der er blandt andet opstillet grænseværdier for udlånsvækst, store engagementer og ejendomsfinansiering.

Reglerne om ledelse og styring af en finansiel virksomhed er udbygget i bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter, der blandt andet opstiller regler for, hvad institutternes kreditpolitik skal indeholde. Institutternes kreditpolitik skal indeholde principper, der sikrer, at kreditbeslutninger baseres på robustheden af kundernes indtjening og likviditet og ikke i for høj grad baseres på stillede sikkerheder, som kan falde i værdi.

1. Redegørelsens formål og retlige grundlag

Denne redegørelse udarbejdes og offentliggøres i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed:

§ 352 a. I tilfælde, hvor en finansiel virksomhed er erklæret konkurs, størstedelen af den finansielle virksomheds drift er ophørt eller overdraget, eller hvor et forsikrings-selskabs forsikringsbestand er taget under administration, udarbejder Finanstilsynet en redegørelse for årsagerne hertil, hvis et af nedennævnte forhold er indtruffet i forbindelse med eller i en kortere periode forud for virksomhedens konkurs mv.:

1. Finansiell Stabilitet A/S har medvirket ved overdragelsen af virksomheden, jf. §§ 7 eller 8 i lov om finansiel stabilitet, eller staten har lidt tab på en individuel statsgaranti i medfør af § 16 a i lov om finansiel stabilitet.
2. Staten har lidt tab på kapital indskudt i virksomheden i medfør af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter eller på ejerbeviser, som staten har erhvervet som led i konverteringen af sådan kapital.
3. Staten i øvrigt har ydet garanti eller stillet midler til rådighed for virksomheden, dens kreditorer eller en erhverver af hele eller dele af virksomheden.

Stk. 2. Finanstilsynet skal offentliggøre redegørelsen efter stk. 1. I forbindelse med offentliggørelsen finder § 354 ikke anvendelse, medmindre oplysningerne vedrører kunde-forhold eller tredjemand, der er eller har været involveret i forsøg på at redde den pågældende finansielle virksomhed.

Stk. 3. Redegørelsen efter stk. 1 skal beskrive Finanstilsynets rolle under forløbet op til konkursen mv.

Stk. 4. Finanstilsynets pligt til at udarbejde en redegørelse efter stk. 1 omfatter også de finansielle virksomheder, som opfyldte bestemmelsens krav efter den 1. marts 2009.

Formålet med redegørelsen er at sikre offentlighed om baggrunden for Fjordbank Mors' konkurs og Finanstilsynets rolle i forløbet op til sammenbruddet.

Redegørelsen beskriver Finanstilsynets tilsyn med Fjordbank Mors, samt Morsø Sparekasse og Morsø Bank, der fusionerede til Fjordbank Mors, med fokus på perioden fra 2007 og frem til juni 2011, hvor banken gik konkurs.

Redegørelsen indeholder blandt andet en beskrivelse af:

- Ordinær undersøgelse af Morsø Sparekasse i oktober 2007.
- Undersøgelse af Morsø Sparekasse i august 2009 i forbindelse med tildeling af statskapitalindskud.
- Undersøgelse af Morsø Sparekasse i juli 2010 i forbindelse med tildeling af statsgaranterede likviditet.
- Undersøgelserne af Morsø Bank i juni 2008.
- Undersøgelse af Morsø Bank i efteråret 2009 i forbindelse med tildeling af statskapitalindskud.
- Undersøgelse af begge institutter i forbindelse med fusion i efteråret 2010.
- Undersøgelse af Fjordbank Mors i april-juni 2011.

Redegørelsen indeholder ikke en fuldstændig gennemgang af alle Finanstilsynets sager vedrørende Fjordbank Mors, Morsø Sparekasse og Morsø Bank i perioden. Sager, som er fundet at være uden betydning for vurderingen af Finanstilsynets varetagelse af tilsynet i forhold til banken og forløbet op til bankens konkurs, er udeladt.

Finanstilsynet er som hovedregel afskåret fra at videregive fortrolige oplysninger om de enkelte pengeinstitutter som følge af Finanstilsynets lovbestemte, skærpede tavshedspligt, jf. § 354 i lov om finansiel virksomhed. Loven giver i § 352 a, stk. 1 og 2, imidlertid mulighed for at videregive oplysninger under følgende forudsætninger:

- Finansiell Stabilitet A/S har medvirket ved overdragelsen af virksomheden, jf. §§ 7 eller 8 i lov om finansiel stabilitet, eller staten har lidt tab på en individuel statsgaranti i medfør af § 16 a i lov om finansiel stabilitet.
- Staten har lidt tab på kapital indskudt i virksomheden i medfør af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter, eller på ejerbeviser, som staten har erhvervet som led i konverteringen af sådan kapital.

- Staten har i øvrigt ydet garanti eller stillet midler til rådighed for virksomheden, dens kreditorer eller en erhverver af hele eller dele af virksomheden.

§ 352 a finder anvendelse, eftersom Finansiell Stabilitet har medvirket ved overdragelsen af Fjordbank Mors' virksomhed til Fjordbank Mors af 2011 A/S i medfør af lov om finansiell stabilitet. Dette er sket i henhold til den mellem Finansiell Stabilitet og Fjordbank Mors indgåede rammeaftale af 26. juni 2011.

2. Årsagerne til Fjordbank Mors' sammenbrud

I det følgende redegøres for risici i Morsø Bank og Morsø Sparekasse forud for fusionen, samt risikoprofilen i det som følge af fusionen etablerede institut Fjordbank Mors.

2.1. Morsø Bank

Morsø Bank var en traditionel bank med hovedsæde i Nykøbing Mors. I 1997 blev der åbnet en afdeling i Thisted, i 2004 i Herning og i 2006 i Struer.

Bankens udlån voksede fra 2006 til og med 2009 med 43 pct. Godt halvdel af væksten blev opnået ved, at banken i 2008 overtog det nødlidende pengeinstitut Spar Mors.

I perioden 2006-2009 steg bankens eksponering mod bygge- og anlægsvirksomhed med 110 pct. til at udgøre 11,0 pct. af bankens udlån og garantier ultimo 2009. En del af denne vækst skyldtes, at banken finansierede et byggeprojekt i hovedstadsområdet, der senere fik økonomiske problemer. Ejendomseksponeringen² udgjorde 19 pct. ultimo 2009 af det samlede udlån og garantier. Banken havde endvidere en høj eksponering inden for landbrug, som ultimo 2009 udgjorde 18,9 pct. af det samlede udlån og garantier.

I 2006, inden finanskrisen indtrådte, havde banken et usædvanligt højt omfang af store eksponeringer på 329 pct. af basiskapitalen. I de følgende år blev omfanget af store eksponeringer nedbragt til 79 pct. af basiskapitalen ultimo 2009 ved dels at nedbringe de store eksponeringer målt i kroner, men også ved at bankens basiskapital i perioden blev øget blandt andet som følge af tildeling af et statsligt kapitalindsud i 2009. Stigningen i bankens ba-

² På grund af ændrede definitioner i pengeinstitutternes indberetninger til Finanstilsynet fra 1. kvartal 2011 er det ikke muligt præcist at opgøre pengeinstitutternes ejendomseksponering før 2010 efter den definition for ejendomseksponering, som i dag anvendes i Tilsynsdiamanten. En tilnærmet værdi for ejendomseksponeringen før 2011 kan fås ved at anvende brancheindberetningen "ejendomsadministration og – handel, forretningsservice", som er anvendt i denne redegørelse.

siskapital betød, at flere eksponeringer kom under grænsen på 10 pct. af basiskapitalen og dermed ikke længere indgik blandt de store eksponeringer.

Ved Finanstilsynets undersøgelse i 2008 kunne Finanstilsynet konstatere, at banken havde en stor koncentration af eksponeringer på landbrug og ejendomme. Finanstilsynet konstaterede endvidere, at banken havde en meget høj andel af svage eksponeringer uden nedskrivning sammenlignet med andre pengeinstitutter, idet andelen udgjorde 42,1 pct. af de gennemgåede eksponeringer. Finanstilsynet gjorde banken opmærksom på, at en negativ ændring i indtjenings- og/eller formueforhold ved eksponeringer med karakteren 2b kunne bevirke, at der opstod et nedskrivningsbehov.

I forbindelse med den finansielle krise fik det mindre pengeinstitut Spar Mors økonomiske problemer og rettede henvendelse til Morsø Bank med henblik på overtagelse. Morsø Bank overtog den 3. november 2008 Spar Mors. Aktiverne i Spar Mors udgjorde 666 mio. kr. efter en dagsværdiregulering på 81 mio. kr. på udlån, grunde og bygninger, heraf 71 mio. kr. på udlån.

Fra finanskrisen indtrådte i efteråret 2008 og frem til fusionen med Morsø Sparekasse i 2010 fik Morsø Bank høje nedskrivninger og dårlige resultater. Fald i priserne på landbrugsejendomme og i ejendomspriserne i øvrigt gjorde, at banken, som havde en høj eksponering inden for landbrugssektoren og til dels ejendomssektoren, blev hårdt ramt af konjunkturerne og fik høje nedskrivninger. Eksponeringerne i den overtagne Spar Mors viste sig at være i en værre forfatning end vurderet af banken og lagt til grund i dagsværdireguleringer ved overtagelsen. Dette bidrog til de høje nedskrivninger i Morsø Bank. Banken nedskrev fra 2009 og frem til og med 3. kvartal 2010 285 mio. kr. mod nedskrivninger i de tre foregående år på i alt 25 mio. kr. Bankens akkumulerede nedskrivningsprocent var pr. 30. september 2010 på 6,80 pct., og den akkumulerede nedskrivningsprocent var således over gennemsnittet for gruppe 3-institutter³ på 5,06 pct. Den akkumulerede nedskrivningsprocent udtrykker, hvor store nedskrivningerne er på udlån, der indgår i balancen pr. samme dato.

I 2008, hvor banken overtog det nødlidende institut Spar Mors og udviste stort set nulresultat, steg solvensprocenten fra 12,3 til 13,4 pct. Det skyldtes, at banken i oktober 2008 optog 90 mio. kr. i ansvarlig kapital og overtog 30 mio. kr. i ansvarlig kapital i forbindelse med overtagelsen af Spar Mors. På trods af et stort underskud i 2009 steg bankens solvensprocent yderligere fra 13,4 til 14,4 pct. ultimo 2008 til ultimo 2009, idet banken modtog statslig hybrid kernekapital på 159 mio. kr.

³ Uden institutter i Finansiell Stabilitet.

Tabel 1, Nøgletal for Morsø Bank, 2006-2010

Tidspunkt	Udlån (ultimo perioden)	Balance (ultimo perioden)	Periodens nedskrivning	Resultat efter skat	Solvensprocent (ultimo perioden)	Solvensbehov (ultimo perioden)
2006	2.407.241	2.995.161	3.417	24.400		
2007	2.765.492	3.626.596	3.260	29.338	12,3	9,4
2008	3.497.517	4.915.599	18.808	1.127	13,4	10,6
2009	3.437.476	4.901.231	166.027	-104.959	14,4	10,6
2010 (1-3. kvrt.)	3.410.953	4.945.391	118.940	-55.376	9,5	8,9

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet. Udlån, balance, periodens nedskrivning og resultat efter skat i 1.000 kr. Solvensprocent og solvensbehov i pct. af risikovægtede poster.

2.2. Morsø Sparekasse

Morsø Sparekasse var indtil 2006 en sparekasse med hovedsæde i Nykøbing Mors og med filialer på og omkring Mors samt i Århus. I perioden fra ultimo 2004 og til ultimo 2006 omtrent fordoblede sparekassen sit udlån fra 2,7 mia. kr. til 5,0 mia. kr. I 2006 blev sparekassen omdannet til et sparekasseaktieselskab, og Morsø Sparekasse Fond blev i den forbindelse oprettet og blev hovedaktionær i sparekassen. I 2007 åbnede sparekassen en filial i København.

I perioden 2006 til 2009 steg sparekassens udlån med 31 pct. Udlånsvæksten blev blandt andet opnået ved, at sparekassens udlån og garantier til ejendomsrelaterede eksponeringer blev omtrent fordoblet fra ca. 1 mia. kr. til ca. 2 mia. kr. Dette skete blandt andet ved at sparekassen øgede sine eksponeringer uden for sparekassens oprindelige nærområde. Ultimo 2009 udgjorde ejendomseksponeringen² 23 pct. af de samlede udlån og garantier.

Sparekassen belånte kunders kapitalandele i den tidligere omtalte energivirksomhed, hvis balance og bogførte egenkapital voksede kraftigt i perioden fra 2006 til 2008. Kundernes kapitalandele steg dermed også i værdi. Sparekassens største eksponering ultimo 2009 var relateret til energivirksomheden, og en væsentlig del af sikkerhederne udgjordes af kapitalandele i virksomheden.

En del af sparekassens kunder, der ejede kapitalandelene i energivirksomheden, var landmænd med landbrugsejendomme, der også steg kraftigt i værdi i perioden. Disse kunders egenkapital steg dermed som følge af værdistigninger på såvel deres kapitalandele i energivirksomheden som på deres landbrugsejendomme. Sparekassens kreditgivning til disse kunder var i høj grad baseret på kundernes formueforhold, der hang nøje sammen med

værdien af kapitalandelene i energivirksomheden og værdien af landbrugs-ejendomme.

En planlagt børsnotering af energivirksomheden i december 2009 kunne imidlertid ikke lade sig gøre, og værdien af kapitalandelene faldt. Det påvirkede sammen med faldende værdi af landbrugsejendomme en række kunders formueforhold. Sparekassen måtte som følge heraf foretage nedskrivninger i 2010.

Sparekassens omfang af store eksponeringer voksede i perioden fra 2006 og til 2009 fra 76 pct. til 247 pct. af basiskapitalen. Det skyldtes, at sparekassen fik flere store eksponeringer målt i kroner, men blev også forstærket af, at sparekassens basiskapital faldt i perioden, hvilket betød, at flere eksponeringer indgik blandt de store eksponeringer. Finanstilsynet konstaterede på undersøgelsen i 2007, at der var uoverensstemmelse mellem kreditpolitikens målsætning om, at eksponeringer ikke bør overstige 10 pct. af basiskapitalen, og at sparekassen faktisk havde ni eksponeringer, der oversteg denne grænse. Finanstilsynet oplyste sparekassen om, at det var vigtigt, at sparekassens bestyrelse løbende tog stilling til ønskværdigheden og antallet af store eksponeringer.

Fra efteråret 2008 og til 2010 fik Morsø Sparekasse høje nedskrivninger og dårlige resultater. Især faldet i ejendomspriser gjorde, at banken, som havde en høj eksponering inden for ejendomssektoren, blev hårdt ramt af konjunkturerne og fik høje nedskrivninger.

Sparekassen måtte i perioden fra den finansielle krises begyndelse 4. kvartal 2008 til 3. kvartal 2010 nedskrive i alt 925 mio. kr. Sparekassens akkumulerede nedskrivningsprocent var pr. 30. september 2010 9,7 pct., og den akkumulerede nedskrivningsprocent var således en del over gennemsnittet for gruppe 3-institutter⁴ på 5,06 pct.

Sparekassens solvensprocent faldt igennem hele perioden primært som følge af underskud. I oktober 2009, hvor sparekassen modtog statslig hybrid kernekapital på 240 mio. kr., medførte et samtidigt underskud og større fradrag i basiskapitalen et fald i solvensen⁵.

⁴ Uden institutter i Finansiell Stabilitet.

⁵ Det større fradrag skyldtes primært den daværende fradragsregel i § 139 stk. 2, nr. 2, i lov om finansiell virksomhed se nærmere herom i afsnit 3.4

Tabel 2, Nøgletal for Morsø Sparekasse, 2007-10

Tidspunkt	Udlån (ultimo perioden)	Balance (ultimo perioden)	Periodens nedskrivning	Resultat efter skat	Solvensprocent (ultimo perioden)	Solvensbehov (ultimo perioden)
2006	5.026.751	6.352.508	3.553	154.471	-	-
2007	6.454.013	8.489.325	-6.341	169.239	11,9	9,0
2008	6.662.928	8.813.074	355.486	-133.460	11,4	8,0
2009	6.577.061	8.704.858	424.101	-253.750	10,7	9,0
2010 (1-3. kvrt.)	5.965.563	9.004.349	167.225	-71.720	10,8	9,4

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet. Udlån, balance, periodens nedskrivning og resultat efter skat i 1.000 kr. Solvensprocent og solvensbehov i pct. af risikovægtede poster.

2.3. Fjordbank Mors

2.3.1. Fusionen

I sommeren 2010 indgik Morsø Sparekasse og Finansiell Stabilitet aftale om tildeling af individuel statsgaranti til Morsø Sparekasse. En af betingelserne var, at Morsø Sparekasse skulle have en solvensoverdækning på mindst 50 pct. Uden denne aftale om individuel statsgaranti, havde det været særdeles vanskeligt for Morsø Sparekasse at overleve som pengeinstitut.

Morsø Sparekasse udarbejdede en kapitalplan, hvor en del af planen var at optage forhandlinger med Morsø Bank om fusion. En fusion mellem Morsø Sparekasse og Morsø Bank ville umiddelbart medføre, at den fusionerede banks faktiske solvens ville stige og solvensbehovet falde. Endvidere vurderede parterne, at der ville være synergieffekter forbundet med fusionen i niveauet 20-25 mio. kr. i 2011.

Morsø Sparekasse havde et fradrag i basiskapitalen på ca. 80 mio. kr. som følge af sparekassens besiddelse af kapitalandele og belånte kapitalandele i andre virksomheder, primært i en unoteret virksomhed uden for lokalområdet jf. § 139 stk. 2 nr. 2, i den daværende lov om finansiell virksomhed. Dette fradrag blev væsentligt reduceret som følge af, at basiskapitalen for Fjordbank Mors var større end basiskapitalen i Morsø Sparekasse.

Desuden havde Morsø Bank en "skæv" kapitalstruktur med en lav andel kernekapital, hvilket betød, at 83 mio. kr. i supplerende kapital ikke kunne medregnes i basiskapitalen, jf. reglerne i § 135 stk. 3, i den daværende lov om finansiell virksomhed om grænsen for medregning af supplerende kapital. Den fusionerede banks kapitalstruktur bestod af forholdsvis mere kernekapital, og derved ville den ansvarlige kapital kunne medregnes fuldt ud.

Reduktionen i solvensbehovet som følge af fusionen skyldtes blandt andet, at et koncentrationstillæg for store eksponeringer på 105 mio. kr. faldt bort ved fusionen som følge af, at andelen af store eksponeringer i Fjordbank Mors var lavere end i Morsø Sparekasse. Grænseværdien for store eksponeringer, der er fastsat til 10 pct. af basiskapitalen, blev hævet som følge af en højere basiskapital i Fjordbank Mors, hvorved en række eksponeringer ikke længere skulle anses som store eksponeringer.

I forbindelse med fusionen gennemførte Morsø Bank og Morsø Sparekasse en omfattende due diligence med deltagelse af revisorer. Gennemgangen førte til, at der blev nedskrevet 160 mio. kr. og værdireguleret udlån for 94 mio. kr. i de to institutter. Der blev endvidere afsat 58 mio. kr. til individuelle solvensreservationer på visse eksponeringer.

I planen indgik desuden en udvidelse af aktiekapitalen efter fusionen. Kapitaludvidelsen var blandt andet sikret opbakning fra Fjordbank Mors' største aktionær, Morsø Sparekasse Fonden. Styrkelsen af kapitalgrundlaget skulle sikre, at bankens solvensmæssige overdækning udgjorde minimum 50 pct.

Fjordbank Mors meddelte i en selskabsmeddelelse 28. december 2010, at kapitaludvidelsen havde givet et nettoprovenu på ca. 110 mio. kr. til banken efter omkostninger. Efter kapitaludvidelsen ville banken have en solvens på ca. 12,4 % svarende til en solvensoverdækning på 51 %.

2.3.2. Den fusionerede banks risikoprofil

Fjordbank Mors var som resultat af fusionen mellem Morsø Bank og Morsø Sparekasse født med udlånene fra begge institutter. Det betød, at banken primært var eksponeret over for landbrug og ejendomme. Således var bankens landbrugseksponering 14,7 pct. og eksponeringen mod fast ejendom var 18,9 pct. I perioden efter fusionen indebar den økonomiske udvikling, at der netop på disse segmenter var stigende tab og nedskrivninger.

Tabel 3, Nøgletal for Fjordbank Mors, 1. kvartal 2011.

Tidspunkt	Udlån	Balance	Periodens nedskrivning	Resultat efter skat	Solvensprocent	Solvensbehov
1. kv. 2011	8.733.497	12.595.849	60.609	-35.836	11,9	9,7

Banken havde selv taget høje nedskrivninger i 1. kvartal 2011, men reelt havde udviklingen i eksponeringerne været mere negativ. Således viste det sig ved Finanstilsynets undersøgelse i april-juni 2011, at nedskrivnings- og solvensbehovet var øget betydeligt siden fusionen. De væsentligste forhold bag denne udvikling var:

- Fortsat negativ udvikling i ejendomsmarkedet, herunder en negativ udvikling i en række ejendomseksponeringer fra Morsø Sparekasse uden for dennes nærområde samt en enkelt ejendomseksponering i hovedstadsområdet fra Morsø Bank.
- En eksponering fra Morsø Sparekasse, der hovedsageligt bestod af belåning af kapitalandele i den tidligere omtalte energivirksomhed, hvis egenkapital var faldet op til fusionen med deraf følgende usikkerhed omkring værdien af kapitalandelene.
- Flere eksponeringer med landmænd, der havde lidt et kraftigt formuetab som følge af faldende priser på landbrugsejendomme og hvoraf en del udviste negative resultater. Det er Finanstilsynets vurdering, at jordprisernes fald var særligt udtalt på Mors i perioden 2008 til 2011. En del af landmændene havde samtidig lidt tab på værdien af kapitalandele i ovennævnte energivirksomhed.

3. Tilsyn med Morsø Sparekasse, Morsø Bank og Fjordbank Mors

3.1. Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Sparekasse i oktober 2007

Finanstilsynet indkaldte den 25. juni 2007 Morsø Sparekasse til en ordinær undersøgelse i Morsø Sparekasse i oktober 2007.

Ved undersøgelsen gennemgik Finanstilsynet alle væsentlige områder i Morsø Sparekasse, herunder:

- Bestyrelsens forhandlingsprotokol
- Kreditområdet
- Markedsrisici
- Hvidvask og terrorfinansiering.
- Solvensbehov

Bestyrelsens forhandlingsprotokol

Ved gennemlæsning af protokollen konstaterede Finanstilsynet, at protokollen manglede oplysninger om drøftelserne på bestyrelsesmøderne, herunder behandlingen af lån omfattet af § 78 i lov om finansiel virksomhed om bevilling af eksponeringer til bestyrelsesmedlemmer og direktører m.v.

Dette medførte, at sparekassen fik følgende påbud:

- Forhandlingsprotokollen skulle indeholde en beskrivelse af de på møderne førte drøftelser, jf. pkt. 66 i § 71-vejledningen⁶.
- Det skulle fremgå af forhandlingsprotokollen, hvilke lån i bevillingsprotokollen, der var bevilget/afslået, bevilget i henhold til § 78 i lov om finansiel virksomhed eller til efterretning eller til efterbevilling, jf. pkt. 71 i § 71-vejledningen.
- Det skulle anføres udtrykkeligt i protokollen, når der blev behandlet eksponeringer omfattet af § 78, stk. 1 og 4, i lov om finansiel virksomhed, ligesom det skulle anføres, at de pågældende medlemmer ikke havde været til stede under sagens behandling, jf. pkt. 74 i § 71-vejledningen.

Kreditområdet

I kreditpolitikken havde sparekassen anført, at eksponeringer baseret på kunders indtjenings- og formueforhold ikke bør overstige 10 % af sparekassens basiskapital. Sparekassen havde dog ni eksponeringer, som udgjorde mere end 10 pct. af sparekassens basiskapital. Finanstilsynet oplyste sparekassen om, at det var vigtigt, at sparekassens bestyrelse løbende tog stil-

⁶ Vejledning for pengeinstitutter i henhold til § 71, stk. 1., nr. 1-8, i lov om finansiel virksomhed af 22. december 2006.

ling til ønskværdigheden og antallet af store eksponeringer. Finanstilsynet oplyste også om, at bestyrelsen i kreditpolitikken skal forholde sig til kreditpolitikken for kunder udenfor det primære forretningsområde.

Endelig påbød Finanstilsynet sparekassen, at bestyrelsen og direktionen efter behov og mindst en gang årligt skulle vurdere og eventuelt ajourføre kreditpolitikken, jf. pkt. 103 i § 71-vejledningen.

Ved gennemgangen af sparekassens eksponeringer og nedskrivningsberegninger kunne Finanstilsynet konstatere, at det ikke fremgik tydeligt, hvad der udgjorde objektiv indikation for værdiforringelse. Finanstilsynet konstaterede endvidere, at sparekassen anvendte en fast tidshorisont for tilbagebetalingsevnen på 12 måneder til beregning af nedskrivningsbehovet.

Ovennævnte konstateringer medførte, at sparekassen fik følgende påbud:

- Objektiv indikation for værdiforringelse skulle beskrives mere udføreligt, jf. regnskabsbekendtgørelsen § 52, stk. 2.
- Sparekassen skulle i hver enkelt beregning vurdere, indenfor hvilken tidshorisont sparekassen forventede at modtage betalinger på det pågældende udlån, jf. regnskabsbekendtgørelsen § 52, stk. 3.

Finanstilsynet drøftede ved undersøgelsen sparekassens opdeling af udlån på grupper. Sparekassen havde ikke på daværende tidspunkt en model for gruppevise nedskrivninger og havde derfor ikke foretaget nedskrivninger på grupper.

Ovennævnte konstateringer medførte, at sparekassen fik påbud om, at den senest ved årsrapporten for 2007 skulle etablere en model for beregning af gruppevise nedskrivninger, jf. regnskabsbekendtgørelsen § 53, stk. 2 og 3.

I forbindelse med gennemgangen af kreditområdet gennemgik Finanstilsynet sparekassens 78 største eksponeringer, alle eksponeringer omfattet af § 78, stk. 1 og 4, i lov om finansiel virksomhed samt en stikprøve på 100 eksponeringer.

Gennemgangen af sparekassens største eksponeringer resulterede i følgende karakterfordeling:

Karakter	Antal eksponeringer	Procent målt på volumen	Procent målt på antal
Meget gode eksponeringer (3) + gode og mindre gode eksponeringer (2a)	63	81	83
Svage eksponeringer uden nedskrivning (2b)	13	17	15
Nedskrivningseksponeringer (1a)	2	2	2
I alt	78	100	100

På undersøgelsestidspunktet opererede Finanstilsynet ikke med karakteren 2c. Den er indeholdt i 2b.

Finanstilsynet gav sparekassen en risikoplysning vedrørende 13 eksponeringer, som Finanstilsynet vurderede havde en svag bonitet, hvor en negativ ændring i indtjenings- og/eller formueforhold kunne bevirke, at der opstod et nedskrivningsbehov.

Markedsrisici

Ved gennemgangen af sparekassens fonds-, likviditets- og valutaområde kunne Finanstilsynet konstatere, at det ikke fremgik, hvilke typer af afledte finansielle instrumenter, sparekassen kunne benytte. Finanstilsynet konstaterede endvidere, at direktionens grænse for placering i EUR havde været overtrådt en enkelt gang. Finanstilsynet oplyste derfor, at sparekassens bestyrelse burde overveje, om der var behov for at ændre direktionens grænse for placering i EUR. Sparekassen oplyste ved gennemgangen, at handel til kunder blev foretaget over egenbeholdningen. Desuden blev handel og afvikling foretaget af den samme person.

Ovennævnte konstateringer medførte, at sparekassen fik følgende påbud:

- Det skal fremgå af retningslinjerne, om der må tages positioner i afledte finansielle instrumenter og i givet fald hvilke, jf. pkt. 87 i § 71-vejledningen.
- Bestyrelsen skal foretage revurdering af de skriftlige retningslinjer for direktionens grænse for placering i EUR i henhold til § 71-vejledningen, pkt. 83.
- Sparekassen skal have den nødvendige funktionsadskillelse mellem handel og afvikling, så sparekassen opfylder § 71-vejledningen, pkt. 130.
- Ved handel til kunder for egenbeholdningen skal sparekassen opfylde en række bestemmelser i § 71-vejledningen. Endvidere skal sparekassen varetage "god skik"-reglerne.

Solvensbehov

Det blev på undersøgelsen konstateret, at en del af sparekassens eksponeringer havde en bedre bonitet end indberettet af sparekassen

Sparekassen fik påbud om at gennemgå udlånene, således at indberetningen ville blive retvisende jf. § 124, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed.

Sparekassens havde ved undersøgelsen opgjort det individuelle solvensbehov til 8,97 pct., hvilket Finanstilsynet ikke havde bemærkninger til.

3.2. Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Sparekasses ejendomsrelaterede eksponeringer i sommeren 2008

På baggrund af udviklingen på det danske ejendomsmarked gennemførte Finanstilsynet i løbet af sommeren 2008 en undersøgelse af danske pengeinstitutters eksponering mod ejendomsrelaterede eksponeringer. Tilsynet indkaldte derfor alle væsentlige ejendomsrelaterede eksponeringer fra alle pengeinstitutter i gruppe 1 og 2 samt fra udvalgte pengeinstitutter i gruppe 3, som havde en relativ stor eksponering mod ejendomssektoren. Morsø Sparekasse indgik i denne undersøgelse.

I brev af 25. september 2008 meddelte Finanstilsynet de væsentligste konklusioner til bestyrelsen og direktionen samt revisionen fra de deltagende pengeinstitutter, herunder Morsø Sparekasse.

Finanstilsynet meddelte i brevet til Morsø Sparekasses ledelse, at sparekassen havde en høj eksponering mod ejendomsrelaterede eksponeringer både før og efter fradrag af værdien af sparekassens sikkerheder herfor. Finanstilsynet gjorde endvidere ledelsen opmærksom på, at der var en betydelig risiko forbundet med en høj koncentration i denne krediteksponering. Finanstilsynet anmodede derfor sparekassen om en redegørelse, hvori sparekassen skulle beskrive, hvordan sparekassen fulgte op på eksponeringerne, sikre korrekt værdiansættelse af sikkerheder, samt hvordan ændringer i risici blev afspejlet i solvensbehovet. Redegørelsen skulle være Finanstilsynet i hænde senest den 10. oktober 2008.

Endelig oplyste Finanstilsynet, at tilsynet i forbindelse med nylige tilsynsbesøg i andre pengeinstitutter havde konstateret, at institutternes opgørelse af sikkerhedsværdier i flere tilfælde ikke havde afspejlet de ændrede konjunkturer på ejendomsmarkedet.

I sit svar af 8. oktober 2008 udtalte sparekassens direktion og formand, at sparekassens aktuelle strategi var fortsat nedbringelse af eksponeringerne i resten af 2008 samt i 2009, idet målsætningen var, at udlån til ejendomsrelaterede eksponeringer skulle nedbringes til en andel på ca. 20 % af de

samlede udlån og garantier. Målsætningen vurderedes at kunne realiseres uden drastiske tiltag. Herudover blev der styret mod en 0-vækst på udlån og garantier i 2009.

Sparekassen oplyste, at ved en hvilken som helst bevillingskrævende ændring i en eksponering blev alle stillede sikkerheder gennemgået med henblik på at foretage en nødvendig korrektion af værdiansættelserne i henhold til gældende forretningsgang. Herudover blev samtlige signifikante lån gennemgået minimum en gang årligt, hvor der ligeledes blev stillet krav om, at værdiansættelserne skulle tilpasses. Sparekassen foretog en individuel gennemgang af alle eksponeringer med en debetsaldo på 500 t.kr. og derover.

I forbindelse med den årlige gennemgang skulle det seneste regnskabs- og budgetmateriale altid foreligge. Endvidere indhentede afdelingerne løbende regnskabs- og budgetmateriale, som blev forelagt såvel Kreditsekretariat som direktion, dels til orientering, dels i nødvendigt omfang til nærmere analyse.

Ved større eksponeringer samt ved eksponeringer, der udviste svaghedstegn, blev der endvidere stillet krav om periodevis indlevering af saldobalancer og budgetopfølgning.

Værdiansættelse/sikkerheder

Sparekassen oplyste, at der for så vidt angår værdiansættelse af pant i ejendomme blev skelnet mellem private udlånseksponeringer og erhvervsrelaterede eksponeringer, men som udgangspunkt var og havde der altid været foretaget en meget forsigtig værdiansættelse. Regulering af værdiansættelserne på det private udlånsområde blev i høj grad styret systemmæssigt via datacentralen. Endvidere indgik handelspriser og vurderinger, der blev foretaget af vurderingssagkyndige fra realkreditinstitutterne og/eller ejendomsmæglere, i disse værdiansættelser.

Ved de erhvervsrelaterede eksponeringer blev der skelnet mellem ejendommens anvendelse. Ved landbrugs- og industriejendomme blev der taget udgangspunkt i realkreditinstitutternes vurdering, mens der ved udlejningsejendomme var stor fokus på, om ejendommens likviditet kunne servicere udgifterne.

Pant i børsnoterede aktier og obligationer blev værdiansat med udgangspunkt i noteringen med fradrag af 10 pct. Derimod blev pant i ikke noterede aktier og anparter ikke værdiansat, men blev mest betragtet som et styringspant.

Kautioner blev som udgangspunkt ikke værdiansat, men det var pålagt afdelingerne at beskrive kautionisternes bonitet, herunder om der blev tillagt kautionen værdi i forbindelse med långivningen.

Solvens

Sparekassen anførte, at der som udgangspunkt generelt altid havde været en meget forsigtig værdiansættelse i den direkte sikkerhedsopgørelse.

For så vidt angik de ejendomsrelaterede eksponeringer indgik disse i solvensberegningen med henholdsvis en generel tabsprocent på 3,52 pct. samt et tillæg på 5 pct.

3.3. Finanstilsynets udtalelse om statsligt kapitalindskud til Morsø Sparekasse

I forbindelse med Økonomi- og Erhvervsministeriets tildeling af statsligt kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter afgav Finanstilsynet en udtalelse efter anmodning fra Økonomi- og Erhvervsministeriet vedrørende en række kreditinstitutter, herunder Morsø Sparekasse. Finanstilsynet skulle vurdere, om Morsø Sparekasse opfyldte solvenskravene i lov om finansiel virksomhed, dvs. om sparekassens solvensbehov var lavere end den faktiske solvens. Finanstilsynet vurderede det nødvendigt at foretage undersøgelser af visse institutter i forbindelse med udtalelsen, herunder Morsø Sparekasse.

Finanstilsynet sendte den 10. september 2009 sin udtalelse til Økonomi- og Erhvervsministeriet. Vurderingen var baseret på sparekassens ansøgning og en afgrænset undersøgelse, som Finanstilsynet foretog af sparekassen. Undersøgelsen omfattede sparekassens ti største eksponeringer og ni eksponeringer med væsentlige nedskrivninger. Der blev samlet gennemgået udlån for ca. 2,3 mia. kr. ud af en lånebog på ca. 6,9 mia. kr. opgjort ultimo juni 2009. Der blev ikke udarbejdet en egentlig rapport i forbindelse med undersøgelsen, men ved gennemgangen blev der konkluderet på hver enkelt eksponering. Sparekassen havde efter gennemgang af hver eksponering mulighed for at give bemærkninger til Finanstilsynets vurdering af eksponeringen.

Af Finanstilsynets udtalelse fremgik, at sparekassens faktiske solvens var 10,7 pct., mens det individuelle solvensbehov blev vurderet til 9,3 pct., jf. dog senere erkendelse fra sparekassen af forkert opgørelse af solvensen. Finanstilsynet konkluderede, at Morsø Sparekasse på det foreliggende grundlag opfyldte solvenskravene i lov om finansiel virksomhed, idet sparekassens solvensbehov blev vurderet til at være lavere end den faktiske solvens. Forskellen mellem sparekassens faktiske solvens og solvensbehovet var imidlertid beskeden, hvilket gjorde sparekassen mere følsom i tilfælde af et længerevarende konjunkturtilbageslag.

Finanstilsynet bemærkede i udtalelsen, at et salg af Morsø Sparekasses aktiepost i Morsø Bank til Morsø Sparekasse Fonden ville øge sparekassens faktiske solvens med ca. 1 procentpoint. Morsø Sparekasse Fonden havde ansøgt Finanstilsynet om tilladelse til at købe aktieposten. Salget af aktieposten var ikke indregnet i Finanstilsynets vurdering af Morsø Sparekasse.

I forbindelse med Finanstilsynets vurdering af sparekassen bemærkede Finanstilsynet, at den eksterne revision havde afgivet en blank revisionspåtegning på årsrapporten for 2008 uden supplerende oplysninger. Revisors udtalelse om sparekassens opgørelse af det individuelle solvensbehov blev også nævnt i udtalelsen. Af revisors udtalelse fremgik:

”Ved vores undersøgelse er vi ikke blevet bekendt med forhold, der afkræfter, at forudsætningerne giver et rimeligt grundlag for redegørelsen for den forventede økonomiske udvikling samt for solvensbehovsopgørelsen. Vi er endvidere ikke bekendt med forhold der afkræfter, at de af ledelsen opstillede forudsætninger er dokumenterede og velbegrundede. Det er vores opfattelse, at budget, fremskrivninger og solvensbehovsopgørelsen er udarbejdet på grundlag af de opstillede forudsætninger samt, at der ved opgørelsen af solvensbehovet er taget hensyn til de forhold, der er fastlagt i bekendtgørelse om kapitaldækning § 5, stk. 1. Desuden er det vores opfattelse, at solvensbehovsopgørelsen, for så vidt angår instituttets udlån og garantier samt beholdning for værdipapirer, er baseret på den reviderede årsrapport pr. 31. december 2008.”

Morsø Sparekasses forventninger og budget blev også nævnt i udtalelsen. Sparekassen budgetterede med en øget rentemarginal fra 2,27 pct. til 3,30 pct. og forventede et resultat for 2009 på 100-150 mio. kr. før kursreguleringer og nedskrivninger på udlån og garantier, men efter afholdelse af 32,6 mio. kr. i provisionsbetaling til Det Private Beredskab. Sparekassen havde i lighed med andre institutter store nedskrivninger i 1. halvår 2009 på 165 mio. kr. Sparekassen budgetterede med uændret udlån og en stigning i indlån på 4 pct.

Den statslige hybridkapital på 254 mio. kr. ville sparekassen anvende til styrkelse af sparekassens kapitalgrundlag. Efter kapitalindskuddet ville Morsø Sparekasses faktiske solvens udgøre 15,1 pct. (15,5 pct. på koncernniveau) opgjort pr. 30. juni 2009. Sparekassen forventede at tilbagebetale den statslige hybride kapital i 2013.

3.4 Sparekassens overtrædelse af § 139, stk. 2, nr. 2, i lov om finansiel virksomhed samt overtrædelse af § 8 i bekendtgørelse af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter

Sparekassen oplyste i brev af 1. februar 2010, at Morsø Sparekasse besad en egenbeholdning af aktier i en unoteret selskab uden for lokalområdet og samtidig havde belånte aktier i selskabet. Hverken egenbeholdningen eller de belånte aktier udgjorde isoleret set mere end 15 procent af basiskapitalen, men tilsammen var posterne over denne grænse. Ifølge den daværende regel i § 139 stk. 2, nr. 2, skulle instituttet, hvis summen af instituttets kapitalandele og belånte kapitalandele i en anden virksomhed oversteg 15 pct. af basiskapitalen, fratække beløbet over 15 pct. i opgørelsen af basiskapitalen.

Sparekassen havde ikke været opmærksom på reglen og havde derfor ved en fejl ikke foretaget det pågældende fradrag i basiskapitalen, hvilket medførte, at sparekassen havde opgjort basiskapitalen ultimo juni og september 2009 forkert. Sparekassen havde dermed overtrådt § 124, stk. 1 i lov om finansiel virksomhed ved ikke at opgøre kapitalgrundlaget korrekt.

I forbindelse med sparekassens ansøgning om statsligt kapitalindskud havde sparekassen opgjort sin faktiske solvens ultimo juni 2009 til at være 10,7 pct. Forholdet betød, at sparekassen havde afgivet urigtige oplysninger i forbindelse med ansøgningen om Bankpakke II, idet sparekassens faktiske solvens med ovennævnte fradrag var cirka 9,7 pct. Forholdet var en overtrædelse af bekendtgørelse af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter, jf. bekendtgørelsens § 8. Sparekassens faktiske solvens var dog stadig over solvensbehovet, og betingelsen for tildeling af statslig hybrid kernekapital var dermed opfyldt.

Sparekassen fremsendte en redegørelse til Økonomi- og Erhvervsministeriet den 5. februar 2010, hvor den redegjorde for, at solvensprocenten var beregnet forkert i forbindelse med ansøgningen om statsligt kapitalindskud. Finanstilsynet orienterede ligeledes den 5. februar 2010 Økonomi- og Erhvervsministeriet om overtrædelsen.

Finanstilsynet gav sparekassen to påtaler for overtrædelse af henholdsvis § 124, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed og § 8 i bekendtgørelsens om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter.

3.5 Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Sparekasse i juni 2010 i forbindelse med tildeling af individuelle statsgarantier

Finanstilsynet blev på baggrund af arbejdsdelingen mellem Finansiell Stabilitet og Finanstilsynet oplyst om, at Finansiell Stabilitet var utryk ved solvenssituationen for Morsø Sparekasse. Finanstilsynet modtog Finansiell Stabilitets rapport af 8. juni 2010, hvor det fremgik, at bekymringen var relateret til seks eksponeringer. På baggrund heraf og henset til, at der var gået trekvart år, siden Finanstilsynet sidst havde vurderet sparekassens eksponeringer, gennemgik Finanstilsynet de pågældende seks eksponeringer. Finanstilsynet havde modtaget en erklæring fra de eksterne revisorer, der bekræftede,

at nedskrivningerne var foretaget regnskabsmæssigt korrekt. Derudover blev sparekassens redegørelse for eksponeringerne og sparekassens solvensbehovsopgørelse gennemgået. Morsø Sparekasse kom herefter under skærpet tilsyn.

Efter Finansiell Stabilitets gennemgang af udlånene var energivirksomheden kommet med et dårligt regnskab. Det førte til, at Morsø Sparekasse foretog nedskrivninger og forøgede solvensreservationerne på eksponeringer, hvor der var stillet sikkerhed i kapitalandele i virksomheden. Endvidere førte nye oplysninger og drøftelser med Finanstilsynet til, at sparekassen øgede solvensreservationerne på to ejendomseksponeringer.

Finanstilsynet orienterede den 23. juni 2010 i et notat Finansiell Stabilitet om, at det var Finanstilsynets opfattelse, at Morsø Sparekasse, henset til den lave overdækning og omfanget af de store og svage eksponeringer, fremadrettet kunne få problemer med at overholde lovens solvenskrav eksempelvis i et scenarie med en svag økonomisk udvikling og et fortsat svagt ejendomsmarked. Finanstilsynet bemærkede i notatet til Finansiell Stabilitet, at Morsø Sparekasse arbejdede på at øge overdækningen ved at sælge sparekassens aktieposter i dels et unoteret selskab uden for lokalområdet dels Morsø Bank og derved nedbringe fradragene i basiskapitalen.

Det var Finanstilsynets vurdering, at niveauet af de foretagne nedskrivninger på de gennemgåede eksponeringer modsvarede regnskabsreglerne. Det var endvidere Finanstilsynets vurdering, at solvensbehovsopgørelsen metode-mæssigt var udført i henhold til regler og vejledning. Den blev vurderet til at afspejle markedspraksis for institutter af Morsø Sparekasses størrelse og med Morsø Sparekasses forretningsmodel.

Sparekassens reviderede solvensbehovsopgørelse satte kapitalbehovet til 10,7 pct. og viste en faktisk solvens på 11,1 pct. Sparekassen opfyldte således fortsat lovens solvenskrav.

3.6 Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Banks ejendomsrelaterede eksponeringer i sommeren 2008

Som beskrevet under punkt 3.2.gennemførte Finanstilsynet i løbet af sommeren 2008 en undersøgelse af danske pengeinstitutters eksponering mod ejendomsrelaterede eksponeringer. Finanstilsynet indkaldte de væsentlige ejendomsrelaterede eksponeringer fra alle pengeinstitutter i gruppe 1 og 2 samt fra udvalgte pengeinstitutter i gruppe 3, som havde en relativ stor eksponering mod ejendomssektoren. Morsø Bank indgik også i denne undersøgelse.

I brev af 25. september 2008 meddelte Finanstilsynet de væsentligste konklusioner til bestyrelsen og direktionen samt revisionen fra de deltagende pengeinstitutter, herunder Morsø Bank.

Finanstilsynet meddelte i brevet til Morsø Banks ledelse, at banken havde en høj eksponering mod ejendomsrelaterede eksponeringer både før og efter fradrag af værdien af bankens sikkerheder. Finanstilsynet gjorde endvidere ledelsen opmærksom på, at der var en betydelig risiko forbundet med en høj koncentration i denne krediteksponering. Finanstilsynet anmodede derfor banken om en redegørelse, hvori banken skulle beskrive, hvordan banken fulgte op på eksponeringerne, sikre korrekt værdiansættelse af sikkerheder, samt hvordan ændringer i risici blev afspejlet i solvensbehovet. Redegørelsen skulle være Finanstilsynet i hænde senest den 10. oktober 2008.

Endelig oplyste Finanstilsynet, at Finanstilsynet i forbindelse med nylige tilsynsbesøg i andre pengeinstitutter havde konstateret, at institutternes opgørelse af sikkerhedsværdier i flere tilfælde ikke havde afspejlet de ændrede konjunkturer på ejendomsmarkedet.

Banken svarede på Finanstilsynets brev om undersøgelsens konklusioner ved brev den 8. oktober 2008 indeholdende en redegørelse for bankens opfølgning.

Banken oplyste, at alle ejendomsrelaterede eksponeringer i Morsø Bank var kendetegnet ved en tæt opfølgning. Der skete som minimum revurdering af eksponeringen og sikkerhederne en gang årligt, typisk på baggrund af indleveret årsregnskab og/eller drifts-, status- og likviditetsbudgetter og efterfølgende kundemøde. Desuden skete en revurdering af eksponeringen og de stillede sikkerheder i forbindelse med enhver kreditbehandling af ændringer i eksponeringen. På flere ejendomsprojekter blev der desuden løbende foretaget revurdering af værdier baseret på eksterne mægler-/ valuarvurderinger.

Banken oplyste, at midlertidige ejendomsrelaterede eksponeringer som hovedregel var sikret ved fuldt nominelt pant eller styringspant kombineret med pantsætningsforbud, indtrædelsesret i entreprisekontrakter, transport i entreprisegarantier, pant i aktier/anparter, såfremt debitor var et selskab, kaution ydet af koncernforbundne selskaber eller ejerkredsen.

Banken oplyste endvidere, at varige ejendomseksponeringer som hovedregel var sikret ved fuldt nominelt pant, transport i huslejeindtægter samt kaution af koncernforbundne selskaber eller ejerkredsen. Ved varige finansieringer var det hovedreglen, at ejendommen skulle udvise positiv drift og likviditet fra år 1. Der blev desuden fokuseret på ejerkredsens og kautioni-

sternes likviditet og formue, således at der med kort varsel kunne tilføres yderligere kapital, hvis en "stress situation" mod forventning skulle opstå.

Banken oplyste endvidere, at belåningsværdien af en pantesikkerhed blev vurderet ud fra en af banken fastsat ejendomsværdi, der blev beregnet på baggrund af krav til ejendommens nettoforrentningsprocent. Denne nettoforrentningsprocent havde som udgangspunkt, ved bevilling af ny eksponering, været fastsat ud fra bankens erfaringsmateriale og ville være højere end nettoforrentningsprocenten baseret på ejendommens købesum. Efterfølgende ændringer i markedskrav til nettoforrentningsprocenter blev afspejlet i bankens krav til samme.

Banken vedlagde solvensbehovsopgørelsen pr. 30. juni 2008 til beskrivelse af, hvordan ændringerne i risiciene blev afspejlet i solvensbehovet.

3.7 Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Bank i juni 2008

Sideløbende med ejendomsundersøgelsen indkaldte Finanstilsynet den 3. april 2008 Morsø Bank til en ordinær undersøgelse i juni 2008.

Ved undersøgelsen gennemgik Finanstilsynet følgende områder i Morsø Bank:

- Kreditområdet
- Markedsrisici
- Instruksen til direktionen
- Solvensbehov

Kreditområdet

Finanstilsynet kunne på undersøgelsen konstatere, at banken havde en stor koncentration af eksponeringer på landbrug og ejendomme. Finanstilsynet konstaterede også, at banken havde en stor andel af store eksponeringer. Banken var således pr. 31. marts 2008 det pengeinstitut, der havde den 7. højeste andel af store eksponeringer. Bankens eksponeringer, der oversteg 10 % af basiskapitalen udgjorde samlet 212 % af basiskapitalen. Finanstilsynet har efterfølgende opstillet en grænseværdi i tilsynsdiamanten for store eksponeringer på 125 % af basiskapitalen.

I forbindelse med gennemgangen af kreditområdet konstaterede Finanstilsynet, at to eksponeringer havde sådanne indbyrdes forbindelser, at de skulle anses som sammenhørende i henhold til § 145, lov om finansiel virksomhed, samt bekendtgørelsen om store engagementer⁷, bilag 1, pkt. 23. Banken fik påbud om at konsolidere eksponeringerne og drage foranstaltninger således, at gentagelsestilfælde blev undgået.

⁷ Bekendtgørelse nr. 1472 af 13/12/2006.

Gennemgangen af bankens største eksponeringer resulterede i følgende karakterfordeling:

Karakter	Antal eksponeringer	Procent målt på volumen	Procent målt på antal
Meget gode eksponeringer (3) + gode og mindre gode eksponeringer (2a)	26	45	46
Svage eksponeringer uden nedskrivning (2b)	25	43	44
Nedskrivningseksponeringer (1a)	6	12	10
I alt	57	100	100

På undersøgelsestidspunktet opererede Finanstilsynet ikke med karakteren 2c. Den er indeholdt i 2b.

Finanstilsynet henledte bankens opmærksomhed på de eksponeringer, der fik tildelt karakteren 2b, hvor en negativ ændring i indtjenings- og/eller formueforhold kunne bevirke, at der opstod et nedskrivningsbehov. Finanstilsynet meddelte, at det var Finanstilsynets opfattelse, at banken havde en meget høj andel af 2b-eksponeringer sammenlignet med andre pengeinstitutter.

Markedsrisici

Finanstilsynet kunne på undersøgelsen konstatere, at banken ikke havde de fornødne skriftlige forretningsgange på markedsrisikoområdet. Finanstilsynet havde ved forrige undersøgelse i 2006 påbudt banken at udarbejde en forretningsgang vedrørende introduktion af nye produkter behæftet med markedsrisici.

Banken fik påbud om at sikre, at der blev udarbejdet en forretningsgang vedrørende introduktion af nye produkter behæftet med markedsrisici, jf. § 71-vejledningen punkt 140, litra e.

Instruksen til direktionen

Finanstilsynet kunne på undersøgelsen konstatere, at direktionen skulle godkende de stresstest, banken anvendte i forbindelse med indberetningen af det kvartårige solvensbehov og bl.a. orientere bestyrelsen om de anvendte stressscenarier på det førstkomende bestyrelsesmøde.

Det fremgik af kapitaldækningsbekendtgørelsen bilag 1, pkt. 5, at både bestyrelsen og direktionen var forpligtet til at sikre, at banken har en tilstrækkelig basiskapital og råder over interne procedure til risikomåling og risikostyring.

Banken fik påbud om at ændre instruksen, så den var i overensstemmelse med kapitaldækningsbekendtgørelsen.

Solvensbehov

Morsø Bank havde ved undersøgelsen opgjort solvensbehovet til 9 pct. Finanstilsynet påbød banken ved opgørelse af det individuelle solvensbehov at tage højde for bankens svage eksponeringer, branchekoncentrationer samt bankens andel af store eksponeringer ved indberetning af solvensbehovet pr. 30. juni 2008.

Banken indberettede et forøget solvensbehov pr. 30. juni 2008 på 10,7 pct. Finanstilsynet vurderede i august 2008 på baggrund af en solvensbehovsopgørelse pr. 30. juni 2008, at banken dermed havde taget højde for påbuddet.

I forbindelse med undersøgelsen blev banken anmodet om at indsende nedskrivningsberegninger på tre eksponeringer, hvorpå der var foretaget nedskrivninger. Banken indsendte 24. juli 2008 nedskrivningsberegninger pr. 30. juni 2008 på de tre eksponeringer. Finanstilsynet svarede den 29. januar 2009, at Finanstilsynet havde gennemgået ovenstående nedskrivningsberegninger og ikke havde yderligere bemærkninger hertil. De indsendte nedskrivningsberegninger viste, at de samlede regnskabsmæssige reservationer (nedskrivning og tabsafskrivning) var stort set uændrede.

3.8 Overtagelse af Sparekassen Spar Mors

Finanstilsynet gennemførte en funktionsundersøgelse i det mindre pengeinstitut Spar Mors i oktober 2008, hvor der blev gennemgået 12 eksponeringer, der var større end 5 mio. kr. og 69 eksponeringer, der var mindre end 5 mio. kr.

Finanstilsynets kreditgennemgang viste et nedskrivningsbehov på ca. 11,5 mio. kr. og et behov for reservationer til kreditrisici i solvensbehovet på ca. 85 mio. kr.

Det var Finanstilsynets vurdering, at det af Spar Mors opgjorte solvensbehov på 16,7 pct. ikke var tilstrækkeligt. Finanstilsynet fastsatte derfor et solvenskrav den 28. oktober 2008 på 18,5 pct. i medfør af § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed.

Finanstilsynet begrundede fastsættelsen af et højere solvenskrav med, at sparekassen havde en høj andel af svage eksponeringer, og at sparekassens kreditstyring generelt fremstod som mangelfuld.

Finanstilsynet havde i fastsættelsen af et højere solvenskrav desuden tillagt det vægt, at sparekassen fra Finanstilsynets undersøgelse i oktober 2007

og frem til ultimo september 2008 havde haft en udlånsvækst på 35 pct., hvor væksten især kunne tilskrives de store eksponeringer, der var steget betydeligt både i antal og volumen.

Endvidere havde Finanstilsynet tillagt det vægt, at en væsentlig del af sparekassens udlån og sikkerheder, herunder særligt i forhold til de store eksponeringer, relaterede sig til ejendomsbranchen.

Den 2. november 2008 anmodede Morsø Bank og Spar Mors Finanstilsynet om i medfør af § 204 i lov om finansiel virksomhed at give tilladelse til, at den af Spar Mors drevne virksomhed blev overdraget til Morsø Bank i overensstemmelse med den indgåede overdragelsesaftale af 30. oktober 2008.

Finanstilsynet gav den 3. november 2008 i medfør af § 204, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, tilladelse til overdragelsen. Spar Mors trådte efterfølgende i likvidation.

3.9 Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Banks landbrugsudlån i sommeren 2008

Finanstilsynet foretog i sommeren 2009 en landbrugsundersøgelse af de 20 institutter, som i forhold til deres størrelse var mest eksponerede inden for landbrug, herunder Morsø Bank.

I brev af 13. oktober 2009 meddelte Finanstilsynet de væsentligste konklusioner til de 20 institutter.

Finanstilsynet gav i brevet en risikooplysning om, at banken havde en eksponering, der i lyset af situationen for landbruget var risikabel. Finanstilsynet gav i brevet bemærkninger om tre forhold:

"Vurdering af driftsmæssige forhold

Finanstilsynet har fundet en tilbøjelighed i pengeinstitutterne til, at institutterne ikke i tilstrækkelig grad foretager en mere objektiv risikovurdering af kunden, når kunden i forvejen er kontoførende i instituttet. Samtidig har Finanstilsynet observeret, at kreditbehandlingen i nogle institutter ikke tager udgangspunkt i en reel vurdering af kundens driftsmæssige evner og indtjeningsmæssige resultater. Endelig synes der ikke i tilstrækkeligt omfang at være fokus på følsomhedsberegninger i forbindelse med ændringer i landbrugets faktorpriser.

Finanstilsynet gør opmærksom på, at mulighederne for tillægsbelåning og anvendelse af afdragsfrie lån mv. allerede i et vist omfang er udtømte i landbruget. Når et landbrug i en årrække giver driftsmæssigt underskud, er det umiddelbart kun pengeinstitutterne, der kan komme med finansiering til

fortsættelse af driften. Det er i disse situationer, at pengeinstitutterne skal udvise forsigtighed og stille krav til driftslederen og gårdens udviklingspotentiale.

Kreditbehandlingen skal tage udgangspunkt i en reel vurdering af kundens driftsmæssige evner og udsigten til overskud, og pengeinstituttet skal inddrage følsomhedsberegninger i kreditbehandlingen.

Vurdering af sikkerheder

Finanstilsynet ser et behov for, at pengeinstitutterne er særligt varsomme med at bevilge lån på baggrund af sikkerheder i øjeblikket, hvor omsættningen af landbrugsejendomme og landbrugsjord er lav. Advarslen skal ses på baggrund af, at Finanstilsynet har observeret, at visse institutter har værdiansat sikkerhederne ud fra 80-90 % af realkredit-/offentlige vurderinger fra årene 2007 og 2008. Disse vurderinger svarer næppe til den nuværende værdi. I flere landbrugsregnskaber er der sket opskrivninger af egenkapitalen fra 2007 til 2008. Det kan skyldes, at værdien af landbrugsejendomme generelt er opskrevet det år. De bogførte egenkapitaler bør blandt andet derfor tages med et vist forbehold.

Der er i øjeblikket stor usikkerhed om værdien af landbrugsejendomme og landbrugsjord, og vurderingen af et landbrugs egenkapital skal ses i lyset heraf både ved bevilling og i forbindelse med den løbende opfølgning på eksponeringen.

Øget risiko for tab

Finanstilsynet gør pengeinstitutterne opmærksom på, at de aktuelle afregningspriser blandt andet inden for planteavl og mælkeproduktion sammen med likviditetsproblemer og vanskelige langfristede finansieringsmuligheder uundgåeligt vil medføre forhøjet tabsrisiko. Selvom pengeinstitutterne i en årrække ikke har oplevet væsentlige tab på landbrugseksponeringer, kan den forhøjede tabsrisiko medføre en væsentlig stigning i institutternes nedskrivninger og/eller et væsentligt behov for kapitalafdækning ved opgørelsen af solvensbehovet.

Ved den løbende vurdering af eksponeringer skal instituttet være opmærksom på, at kundens økonomiske vanskeligheder kan være en objektiv indikation for værdiforringelse og derfor kræve, at instituttet foretager en vurdering af, om der skal ske nedskrivning. Ligeledes skal instituttet være opmærksom på, at udviklingen kan øge solvensbehovet, hvor også instituttets koncentrationsrisici skal tages i betragtning.”

3.10 Finanstilsynets undersøgelse af Morsø Bank i september-november 2009

På baggrund af landbrugsundersøgelsen, boniteten af bankens eksponeringer ved undersøgelsen i juni 2008 og bankens ansøgning om tildeling af statsligt kapitalindskud i 2009 besluttede Finanstilsynet at foretage en undersøgelse af Morsø Bank.

I forbindelse med sparekassens ansøgning til Økonomi- og Erhvervsministeriet om tildeling af statsligt kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter skulle Finanstilsynet endvidere afgive en udtalelse til Økonomi- og Erhvervsministeriet. Finanstilsynet anså det for nødvendigt at foretage undersøgelser af visse institutter forud for udtalelsen, herunder Morsø Bank. Finanstilsynet foretog således en målrettet undersøgelse af Morsø Banks større eksponeringer.

Undersøgelsens første del i september omfattede bankens 10 største eksponeringer, fem eksponeringer med væsentlige nedskrivninger og syv landbrugseksponeringer, hvoraf tre var blandt de største 10 eksponeringer i banken. Samlet blev der gennemgået udlån for ca. 975 mio. kr. Gennemgangen viste, at eksponeringerne, herunder især landbrugseksponeringerne, var svage, og ved enkelte landbrugseksponeringer kunne Finanstilsynet konstatere, at der var objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), uden at banken havde markeret eksponeringerne som sådan.

Finanstilsynet besluttede derfor at foretage en yderligere gennemgang i november 2009. Banken kom endvidere under skærpet tilsyn.

I alt gennemgik Finanstilsynet på undersøgelsen bankens 72 største eksponeringer samt syv eksponeringer med nedskrivninger. Gennemgangen af de største eksponeringer resulterede i følgende karakterfordeling:

Karakter	Antal eksponeringer	Procent målt på volumen	Procent målt på antal
Gode og mindre gode eksponeringer (2a)	26	34,0	36,1
Svage eksponeringer uden nedskrivning (2b)	28	40,5	38,9
Nedskrivningseksponeringer (1)	18	26,5	25,0
I alt	72	100,0	100,0

På undersøgelsestidspunktet opererede Finanstilsynet ikke med karakteren 2c. Den er indeholdt i 2b.

Undersøgelsen førte til, at Finanstilsynet vurderede et behov for øgede individuelle nedskrivninger på 53,4 mio.kr. på en række eksponeringer.

Finanstilsynet redegjorde for de foreløbige konklusioner ved gennemgangen på et møde den 13. november 2009 i banken med deltagelse af bankens bestyrelsesformand, direktion samt den eksterne revision.

De endelige konklusioner blev meddelt bankens direktør telefonisk tirsdag den 17. november 2009.

På baggrund af disse konklusioner meddelte banken i brev af 22. november 2009 til Finanstilsynet, at den ikke overholdt kravene i § 124 i lov om finansiel virksomhed, idet bankens faktiske solvens kunne opgøres til 8,3 pct., mens banken opgjorde det individuelle solvensbehov til 10,5 pct. Banken præsenterede samtidigt en plan for opfyldelse af solvensbehovet. Planen indeholdte blandt andet konvertering af en del af den supplerende kapital til hybrid kernekapital, der ville medføre, at solvensprocenten ville stige til 10,7 %. Banken forventede, at konverteringen til hybrid kernekapital ville kunne bringes på plads inden for kort tid. Banken var omfattet af bankpakke I, hvilket betød, at simple kreditorer var sikret i tilfældet af, at banken gik konkurs.

Finanstilsynet sendte den 25. november 2009 et brev til banken med frist til opfyldelse af solvensbehovet senest den 7. december 2009.

Banken meddelte i brev af 5. december 2009 Finanstilsynet, at bankens faktiske solvens var bragt op på 10,7 pct. ved konvertering af den ansvarlige lånekapital til hybrid kernekapital samt indbetaling af kontant 6,7 mio. kr. i hybrid kernekapital. Banken meddelte endvidere, at det individuelle solvensbehov blev opgjort til 10,5 pct. Banken opfyldte dermed solvensbehovet.

3.11 Morsø Banks overskridelse af § 145

Banken oplyste i brev af 1. oktober 2009, at nedskrivningerne på bankens landbrugseksponeringer ville medføre et så stort fald i bankens basiskapital, at bankens største eksponering vil overskride 25 % grænsen. Den nøjagtige beregning af overskridelsen pr. 30. september 2009 ville først foreligge, når regnskabet for 3. kvartal forelagde.

Banken anmodede i brev af 25. oktober 2009 om dispensation til at overskride § 145 i lov om Finansiell virksomhed, idet bankens største eksponering udgjorde 28,38 pct. af basiskapitalen.

Finanstilsynet gav i brev af 3. november 2009 banken frist til 23. november 2009 til at nedbringe bankens største eksponering.

Banken anmodede i brev af 19. november 2009 om en udskydelse af ovennævnte frist. Banken orienterede samtidig om, at bankens næststørste ek-

sponering også overskred grænsen i § 145 i lov om finansiel virksomhed og anmodede om en frist til at overholde grænsen.

Finanstilsynet gav i brev af 23. november 2009 banken en frist til 27. november 2009 til at nedbringe bankens største og næststørste eksponeringer.

Banken anmodede i brev af 26. november 2009 endnu en gang om en udskydelse af ovennævnte frist.

Finanstilsynet gav i brev af 27. november 2009 banken en frist til 7. december 2009 til at nedbringe bankens største og næststørste eksponeringer.

Banken meddelte Finanstilsynet i brev af 7. december 2009, at banken, efter at have konverteret ansvarlig lånekapital til hybrid kernekapital og efter at have fået en aflastningsgaranti fra Morsø Sparekasse, overholdt grænserne i § 145, i lov om finansiel virksomhed.

3.12 Morsø Banks tildeling af statsligt kapitalindskud

I forbindelse med Økonomi- og Erhvervsministeriets tildeling af statsligt kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter afgav Finanstilsynet en udtalelse efter anmodning fra Økonomi- og Erhvervsministeriet for en række kreditinstitutter, herunder Morsø Bank. Finanstilsynet skulle vurdere om Morsø Bank opfyldte solvenskravene i lov om finansiel virksomhed, dvs. om bankens solvensbehov var lavere end den faktiske solvens.

Finanstilsynet sendte den 9. december 2009 sin udtalelse til Økonomi- og Erhvervsministeriet. Vurderingen var baseret på bankens ansøgning og Finanstilsynets undersøgelse i september-november 2009, se nærmere herom punkt. 3.10.

Af udtalelsen fremgik, at bankens faktiske solvens var 10,9 pct., mens dens individuelle solvensbehov blev vurderet til 10,6 pct. Finanstilsynet konkluderede, at Morsø Bank på det foreliggende grundlag opfyldte solvenskravene i lov om finansiel virksomhed. Dette betød, at bankens solvensbehov blev vurderet til at være lavere end den faktiske solvens.

Finanstilsynet udtalte, at Morsø Banks risikoprofil var knyttet til særligt to faktorer, nemlig landbrugseksponering og bankens største ejendomseksponeringer.

Om landbrugseksponeringen uddybede Finanstilsynet, at det var bankens ambition at få reduceret eksponeringen. Finanstilsynet bemærkede, at det kunne være vanskeligt at få reduceret bankens udlån til landbrug som følge

af landbrugets høje gældsfaktor. En væsentlig del af det relativt høje solvensbehov kunne henføres til bankens eksponering inden for landbrug.

Om ejendomseksponeringer uddybede Finanstilsynet, at banken havde nogle - for banken meget store - ejendomseksponeringer uden for lokalområdet. Tilsynet havde vurderet eksponeringerne både i forhold til nedskrivninger og solvensbehov.

Finanstilsynet udtalte endvidere, at eksponeringerne udgjorde en særlig risiko, og at det var bankens mål at få nedbragt eller indfriet eksponeringerne.

Revisors udtalelse om bankens opgørelse af det individuelle solvensbehov blev også nævnt i udtalelsen. Af revisors udtalelse fremgik:

”Vi har i forbindelse med Morsø Banks ansøgning til Økonomi- og Erhvervsministeriet om statsligt kapitalindskud udført review af det af Morsø Banks opgjorte solvensbehov pr. 30. november 2009, der udviser et solvensbehov på 10,63.

Morsø Banks ledelse har ansvaret for opgørelsen af det individuelle solvensbehov, herunder ansvaret for de forudsætninger, som er grundlag for opgørelsen af det individuelle solvensbehov. Vores ansvar er på grundlag af vores undersøgelser at udtrykke en konklusion herom.

Vores undersøgelser har omfattet en gennemgang af ledelsens redegørelse med henblik på at vurdere, om de af ledelsen opstillede forudsætninger er dokumenterede og velbegrundede. Vi har endvidere efterprøvet, om solvensbehovsopgørelsen er udarbejdet i overensstemmelse med de opstillede forudsætninger, ligesom vi har efterprøvet, at der ved opgørelsen af solvensbehovet er taget hensyn til de forhold, der er fastlagt i bekendtgørelse om kapitaldækning § 5 stk. 1.

Det er vores opfattelse, at de udførte undersøgelser giver et tilstrækkeligt grundlag for vores konklusion.

Ved vores undersøgelser er vi ikke blevet bekendt med forhold, der afkræfter, at de anvendte forudsætninger giver et rimeligt grundlag for solvensbehovsopgørelsen pr. 30. november 2009.”

Morsø Banks forventninger og budget blev også nævnt i udtalelsen. Banken budgetterede med et forventet resultat efter skat i 2010 på 7 mio. kr. efter 45 mio. kr. i nedskrivninger. Bankens solvens ville blive 15,4 pct. pr. 31. december 2009 efter indskud af statslig hybrid kernekapital på ca. 159 mio. kr. Banken havde et betydeligt underskud i de første 11 måneder af 2009. Dette skyldes primært nedskrivninger på 154,2 mio.kr., hvoraf ca. 58 mio. kr.

kan henføres til eksponeringer fra bankens overtagelse af Spar Mors samt ca. 38 mio. kr. på landbrugseksponeringer.

3.13 Møde med banken i Finanstilsynet i januar 2010

Den 14. januar 2010 var bankens direktør og en ledende medarbejder til møde i Finanstilsynet. Banken redegjorde for bankens strategi, der blandt andet indeholdt en fusion i begyndelse af 2011 med Morsø Sparekasse dog med det usikkerhedsmoment, der lå i begge institutters tilstand til den tid. Det var bankens plan at foretage en aktieemission i forbindelse med offentliggørelse af perioderegnskabet for 1. kvartal 2010 under forudsætning af, at de rette forhold var til stede.

Banken redegjorde også for bankens største eksponering, som var et ejendomsprojekt i hovedstadsområdet samt for overtagelsen af Spar Mors og udviklingen i de overtagne eksponeringer fra Spar Mors, der var af dårlig bonitet. Ifølge banken havde den ved gennemgangen af udlånene i Spar Mors i oktober 2008 gjort Spar Mors opmærksom på, at en eksponering udgjorde mere end 25 pct. af basiskapitalen og dermed overskred grænsen i § 145 i lov om Finansiell Virksomhed. Banken havde endvidere fundet eksempler på, at der var sket uforsvarlige bevillinger.

Finanstilsynet indledte en dialog med Morsø Bank om forholdene i Spar Mors og modtog supplerende materiale.

3.14 Morsø Banks tildeling af individuelle statsgarantier

Morsø Bank udsendte den 20. maj 2010 en fondsbørsmeddelelse om, at bankens ansøgning om individuel statsgaranti på 2 mia. kr. var imødekommet. Banken oplyste Finanstilsynet på anmodning herom, at en der var en særlig betingelse vedrørende bankens aftale med Finansiell Stabilitet i form af en forpligtelse til at styrke kapitalgrundlaget. Banken forpligtede sig til at styrke kapitalgrundlaget med minimum 60 mio. kr. inden udgangen af 3. kvartal 2010.

3.15 Morsø Banks overskridelse af § 145 og § 147

Banken meddelte i brev af 21. oktober 2010, at bankens største eksponering pr. 30. september havde overskredet grænsen i § 145. Banken havde pr. 1. oktober 2010 solgt filialen i Herning, hvilket betød, at basiskapitalen steg og bankens største eksponering igen overholdt grænsen i § 145. Banken meddelte endvidere, at den på grund af bankens beholdning af investeringsejendomme og midlertidigt overtagne ejendomme overskred grænserne i § 147. Ifølge § 147 må et pengeinstitut ikke eje fast ejendom eller have kapitalandele i ejendomsselskaber for mere end 20 pct. af basiskapitalen.

Finanstilsynet meddelte i brev af 28. oktober 2010 til banken, at Finanstilsynet ikke ville foretage sig nærmere i relation til bankens kortvarige overskridelse af § 145. Finanstilsynet gav samtidig banken dispensation til at overskride grænsen i § 147 indtil 3. november 2010. Den 1. november 2010 fusionerede Morsø Bank og Morsø Sparekasse og blev til Fjordbank Mors, hvorefter overskridelsen ophørte.

3.16 Finanstilsynets godkendelse af fusionen imellem Morsø Bank og Morsø Sparekasse

Den 1. november 2010 fusionerede Morsø Bank og Morsø Sparekasse og blev til Fjordbank Mors. I forbindelse med fusionen gennemgik Finanstilsynet 22 eksponeringer fra Morsø Sparekasse og 15 eksponeringer fra Morsø Bank. Der var tale om henholdsvis de største eksponeringer og de mest risikofyldte.

Det var Finanstilsynets vurdering, at de to institutter havde en ikke ubetydelig kreditrisiko blandt andet som følge af en stor erhvervsmæssig eksponering mod særligt landbrug og ejendomme. Det var endvidere Finanstilsynets vurdering, at solvensreservationen og/eller nedskrivningen kunne være i den lave ende i en række eksponeringer.

Som følge af, at der forud for fusionen blev nedskrevet 160 mio. kr. og værdireguleret udlån for 94 mio. kr. samt afsat yderligere 58 mio. kr. til individuel solvensreservation ved fusionen, blev fusionen skønnet forsvarlig af Finanstilsynet.

Finanstilsynet lagde endvidere vægt på, at beregningerne fra de to institutter viste, at den fusionerede bank kunne opnå en solvensoverdækning på 50 pct. Det skulle ses i forhold til, at henholdsvis Morsø Sparekasse og Morsø Bank før fusionen havde en overdækning på 17,5 pct. og 11 pct.

Den øgede solvensoverdækning skyldtes blandt andet disse forhold:

- En kapitaltilførsel på 75 mio. kr.
- Salg af en filial for 15 mio. kr.
- En nedbringelse af kapitalandele, der blev fradraget i den faktiske solvens, hvilket øgede den faktiske solvens.
- Morsø Bank havde 83 mio. kr. i ansvarlig kapital, som banken som følge af grænserne for medregning af supplerende kapital ikke kunne medregne i den faktiske solvens, men som følge af en stigning i kernekapitalen efter en fusion kunne medregnes i solvensen.

I forbindelse med fusionen fik revisorerne til opgave at udtale sig om fusionsplanen, herunder hvorvidt vederlaget for aktierne i Morsø Bank var rimeligt og sagligt begrundet. Revisorerne udtalte, at *"det er vores opfattelse, at*

den af selskabernes bestyrelser anvendte fremgangsmåde ved vurderingen af selskabernes værdi og fastsættelsen af bytteforholdet er hensigtsmæssigt. På det grundlag er det vores opfattelse, at vederlaget for aktierne i Morsø Bank er rimeligt og sagligt begrundet”.

Den 3. november 2010 gav Finanstilsynet, jf. lov om finansiel virksomhed § 204, stk. 1, tilladelse til, at Morsø Sparekasse A/S og Aktieselskabet Morsø Bank fusionerede med Morsø Sparekasse A/S som det fortsættende pengeinstitut under navnet Fjordbank Mors A/S.

3.17 Finanstilsynets undersøgelse af Fjordbank Mors i april-juni 2011

Som fusion af to institutter, der hver var under skærpet tilsyn, kom Fjordbank Mors under skærpet tilsyn. Som følge af, at Fjordbank Mors var under skærpet tilsyn og var en nyfusioneret bank, besluttede Finanstilsynet at foretage en fuld undersøgelse af banken, hvor alle områder blev gennemgået.

Ved undersøgelsen et halvt år efter godkendelsen af fusionen blev alle 103 eksponeringer større end 25 mio. kr. gennemgået. Derudover blev der gennemgået en stikprøve af eksponeringer under 25 mio. kr. I alt blev 56,5 pct. af bankens kreditter, målt efter volumen, gennemgået.

Der blev konstateret betydelige svagheder i de store eksponeringer og – om end i mindre grad – blandt de mellemstore eksponeringer på mellem 5 og 25 mio. kr. En stikprøve af de mindre eksponeringer under 5 mio. kr. viste en mere almindelig bonitet.

En stor andel af bankens store eksponeringer vedrørte ejendomme og projekter. Der var i væsentligt omfang allerede nedskrevet på en del af disse. Finanstilsynets undersøgelse viste, at Fjordbank Mors havde nedskrevet betydeligt på de kunder, der blev nødlidende tidligt i finanskrisen. Der blev blandt andet foretaget betydelige nedskrivninger i forbindelse med fusionen. Banken havde været mere tilbageholdende med nedskrivninger og solvensreservationer i forhold til de forværringer i porteføljen, der senere var kommet til. Størstedelen af disse store eksponeringer havde enten OIV eller var meget svage. Den dårlige udvikling i låneporteføljen kunne illustreres med, at de seneste regnskaber fra kunder inden for ejendomme og ejendomsprojekter ofte var med negative resultater og negativ egenkapital.

Omkring 40 procent af de største eksponeringer vedrørte ejendomme eller projekter, svarende til en udlånsmasse på ca. 2,4 mia. kr. Af de samlede mernedskrivninger og solvensreservationer vedrørte en betydelig del netop ejendoms- og projektf finansiering.

Banken var negativt påvirket af den svage udvikling i samfundsøkonomien og det private forbrug i Danmark. Dette påvirkede bankens nedskrivninger

og solvensreservationer på de største eksponeringer, både direkte gennem eksponering mod detailhandlen og indirekte i forhold til ejendomseksponering over for udlejere inden for detailhandel.

Banken finansierede endvidere en lang række landbrug på og omkring Mors, hvoraf størstedelen var svinebrug. Jordpriserne på Mors havde været blandt de højeste i landet. Landmændene havde svært ved at opnå resultater, der kunne forrente den høje bank- og realkreditgæld. Der var blandt de store eksponeringer en række svage landbrugseksponeringer. Disse bidrog også til solvensreservationer og mernedskrivninger, idet eksponeringerne var blevet forværret som følge af negative resultater og faldende jordpriser.

Banken havde ikke foretaget solvensreservation på bankens betydelige udlån til Morsø Sparekasse Fonden. En stor del af fondens aktiver var kapitalandele og hybrid kernekapital i Fjordbank Mors. I tilfælde af, at Fjordbank Mors fik økonomiske vanskeligheder, ville værdien af fondens aktiver blive kraftigt reduceret, og dermed ville også fonden få økonomiske vanskeligheder og vanskeligt ved at klare sin forpligtelse over for Fjordbank Mors. Med denne økonomiske sammenhæng mellem Fjordbank Mors og fonden fulgte det af Finanstilsynets praksis, at udlånet i udgangspunktet skulle solvensbelastes fuldt ud.

Banken havde endelig en række eksponeringer, der vedrørte kunder med aktier i en energivirksomhed. Denne virksomhed var blevet svækket, og virksomheden var nu formelt under rekonstruktion. Det blev vurderet, at det vil være vanskeligt at opnå en rekonstruktion, der ville efterlade værdier til aktionærene. Disse eksponeringer gav derfor et væsentligt bidrag til de samlede nedskrivninger og kapitalbehov.

På et møde afholdt i Finanstilsynet fredag den 17. juni 2011 blev banken orienteret om Finanstilsynets foreløbige vurdering af undersøgelsens resultater. Banken gav en kort orientering om status på den igangværende kapitalfremskaffelse og slankning af balancen. Banken fik frist til onsdag den 22. juni 2011 kl. 12.00 til at komme med bemærkninger til de foreløbige konkrete eksponeringsvurderinger. Disse bemærkninger tog Finanstilsynet højde for i den efterfølgende afgørelse, i det omfang Finanstilsynet var enig.

3.18 Frist for opfyldes af lovens solvenskrav samt overdragelse af Fjordbank Mors' aktiviteter til Finansiell Stabilitet A/S.

På grundlag af undersøgelsen vurderede Finanstilsynet, at der var risici for banken på mindst 1.136 mio. kr. ud over, hvad der dækkes af 8 procent kravet. Heraf udgjorde ca. 400 mio. kr. nye nedskrivninger.

Finanstilsynet fastsatte derfor i medfør af § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed et solvenskrav på 19 pct., svarende til en tilstrækkelig basiskapi-

tal på 1.965 mio. kr. Dette solvenskrav var opgjort, før banken havde foretaget de af Finanstilsynet opgjorte nødvendige nedskrivninger på ca. 400 mio. kr. Solvensbehovet efter disse nedskrivninger blev opgjort til 16 procent svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 1.597 mio. kr.

Finanstilsynet kunne samtidig konstatere, at bankens faktiske solvensprocent på 11,9 pct. pr. 31. marts 2011 før yderligere nedskrivninger – svarende til en basiskapital på 1.231 mio. kr. - var lavere end det førnævnte individuelt fastsatte solvenskrav.

Finanstilsynet lagde ved afgørelsen vægt på de betydelige svaghedstegn, der knyttede sig til bankens mange store og svage eksponeringer, herunder særligt vedrørende finansiering inden for ejendomsbranchen, udlån til landbruget og lån til kunders investering i unoterede aktier.

Finanstilsynet meddelte den 24. juni 2011 solvenskravet på 19 pct. og en frist til søndag den 26. juni 2011, kl. 18.00, til at opfylde det. Bankens advokat oplyste den 24. juni 2011 på bankens vegne, at den ville lade sig afvikle efter afviklingsordningen.

Fjordbank Mors A/S indgik med virkning fra den 24. juni 2011 aftale med Finansiell Stabilitet om overdragelse af samtlige aktiver og en del af sine passiver til Finansiell Stabilitets nyoprettede datterselskab Fjordbank Mors af 2011 A/S.

4. Revisionsprotokollater

Et pengeinstituts eksterne revisorer har ansvaret for revisionen af årsrapporten. Revisionen afsluttes med en påtegning på årsrapporten. Hvis denne er uden forbehold eller supplerende oplysninger, indebærer det, at årsrapporten ifølge revisorerne ikke indeholder væsentlige fejl eller mangler.

Revisorerne rapporterer i revisionsprotokollatet til bestyrelsen om den udførte revision, resultatet heraf samt øvrige forhold af interesse for bestyrelsen. I finansielle virksomheder stiller Finanstilsynet en række supplerende krav til indholdet af revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten.

Revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten skal sendes i kopi til Finanstilsynet. Finanstilsynet læser som fast praksis dette med henblik på at opnå en øget viden om pengeinstituttets drift, praksis, kapital m.v. og vurderer på baggrund af protokollatet, om der er områder, der giver grundlag for en tilsynsmæssig reaktion.

I fokus ved denne gennemgang er blandt andet bemærkningsafsnittet, hvor revisionen i henhold til bilag 2 til revisionsbekendtgørelsen⁸ skal gøre be-

⁸ Bekendtgørelse nr. 1348 af 19. december 2009.

mærkninger om f.eks. lovovertrædelser og om påbud fra Finanstilsynet, som virksomheden endnu ikke har efterlevet.

Såfremt Finanstilsynet har bemærkninger eller ønsker forhold fra revisionsprotokollatet nærmere uddybet, vil Finanstilsynet enten skrive til pengeinstituttet eller lade det indgå som en del af en kommende undersøgelse.

4.1. Revisionsprotokollat Morsø Sparekasse 2007

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen anførte, at påbuddene vedrørende Finanstilsynets undersøgelse i oktober 2007 alle var afhjulpet med undtagelse af påbuddet om, at sparekassen skal overholde § 71-vejledningen vedrørende løbende tilpasning af kreditpolitikken til pengeinstituttets aktivitet, og påbuddet vedrørende løbende overvågning af kundeforholdene i overensstemmelse med lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme.

4.2. Revisionsprotokollat Morsø Sparekasse 2008

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen oplyste, at de to åbentstående påbud fra Finanstilsynets undersøgelse i oktober 2007 var afhjulpet.

Revisionen havde følgende bemærkninger til sparekassens måling af risiko og udlån:

"Koncernen har i 2008 måtte konstatere betydelige nedskrivninger på udlån til en række erhverv, investeringskreditter, ejendomsfinansiering og pantebreve. Nedskrivningerne er dels foretaget i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet dels ved konstateret tab på kunden som følge af konkurs etc. De foretagne nedskrivninger er foretaget efter bestemmelserne herom, når der på eksponeringen kan påvises betydelige økonomiske problemer (OIV). Den regnskabsmæssige behandling afdækker således ikke det risikoforhold der er opstået på eksponeringer, men som ikke har udmøntet sig i betydelige økonomiske problemer. Den regnskabsmæssige behandling følger efter at hændelsen er indtrådt. Som følge heraf har koncernen eksponeringer, hvorpå der er en risiko, der ligger ud over sædvanlig kreditmæssig risiko, men hvorpå der ikke er foretaget nedskrivning. I forbindelse med vor revision har vi drøftet disse forhold med ledelsen, kreditkontoret og ledelse i datterselskaber, herunder drøftet forskellige eksponeringer hvorpå der efter vor opfattelse er en risiko, som ligger ud over det sædvanlige. Det er vor opfat-

telse af koncernen har eksponeringer som kræver vedvarende fokus. Det er endvidere vor opfattelse at koncernen, som følge af den finansielle krise har eksponeringer som kan få det svært i 2009, som følge af stigende behov for likviditet, og hvor dette likviditetsbehov kan være svært at imødekomme enten fra Sparekassen eller anden finansiell virksomhed. Som følge heraf kan det ikke udelukkes, at koncernen også i 2009 får nedskrivninger på udlån og garantier, der ligger ud over et niveau som er kendt fra tidligere.”

4.3 Revisionsprotokollat Morsø Sparekasse 2009

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen havde bemærkninger til sparekassens kreditrisiko. Blandt andet bemærkede revisionen, at udlånsmassens sammensætning og konkrete økonomiske begivenheder indebar, at ejendoms- og investeringskreditter, eksponeringer med aktionærer i en energivirksomhed og landbrugseksponeringer blev fremhævet som kreditmæssige fokusområder.

4.4 Revisionsprotokollat Morsø Bank 2007

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen anførte ved samtlige 17 eksponeringer over 10 % af bankens basiskapital følgende enslydende bemærkninger: *”Der er ikke foretaget individuel nedskrivning på eksponeringerne pr. 31. december 2007. Der har ikke været afskrevet eller nedskrevet på eksponeringerne i 2007 eller de to foregående år. Risikoen på eksponeringen vurderes under hensyntagen til samtlige forhold at udgøre en sædvanlig forretningsmæssig risiko, hvorfor der ikke er behov for nedskrivning. Eksponeringen er mål/værdiansat korrekt. Vi er enige i ledelsens vurdering af risikoen på eksponeringen og skal i henhold til revisionsbekendtgørelsens 24, stk. 3 erklære, at ovenstående eksponering er målt korrekt.”*

4.5. Revisionsprotokollat Morsø Bank 2008

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen oplyste, at alle påbud givet af Finanstilsynet i forbindelse med undersøgelsen i juni 2008 var efterlevet.

Revisionen gennemgik de større og risikofyldte eksponeringer i oktober 2008. Gennemgangen omfattede dels 79 eksponeringer, dels § 78 eksponeringer.

ringer og overtrækslister svarende til ca. 50 % af bankens samlede udlån og garantier pr. 1. september 2008.

Revisionen konkluderede, at det var deres vurdering, at der på de gennemgåede eksponeringer var foretaget en fornøden nedskrivning til dækning af værdiforringelse på bankens udlån og tilsvarende fornøden hensættelse på bankens garantier.

4.6 Revisionsprotokollat Morsø Bank 2009

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen anførte som konklusion på revision af bankens eksponeringer:

"Vi kan på baggrund af de udførte revisionshandlinger konkludere:

At eksponeringsbehandlingen efter vores opfattelse som helhed fungerer tilfredsstillende.

At det er vores vurdering, at der på de gennemgåede eksponeringer er foretaget en fornøden nedskrivning til dækning af værdiforringelsen på bankens udlån og tilsvarende fornødne hensættelser på bankens garantier.

At afskrivningsmodne udlån er udgiftsført."

Revisionen bemærkede endvidere, at: *" Banken har en forholdsvis stor koncentration af eksponeringer inden for henholdsvis ejendomssektoren og landbrug. Der er efter vores vurdering en relativ højere risiko forbundet med disse brancher, hvorfor vi skal anbefale, at banken fortsat følges disse eksponeringer nøje."*

4.7. Revisionsprotokollat Fjordbank Mors 2010

Revisionens erklæringer var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Revisionen havde flere bemærkninger til bankens kreditrisiko. Blandt andet bemærkede revisionen, at:

"banken har en forholdsvis stor koncentration af eksponeringer inden for henholdsvis ejendomssektoren og landbrug. Der er efter vores vurdering en relativ højere risiko forbundet med disse brancher, hvorfor vi skal anbefale, at banken fortsat følger disse eksponeringer nøje. Det skal endvidere anføres, at der efter vores opfattelse er en relativ stor andel af svage eksponeringer blandt bankens største eksponeringer."

Revisionen vurderede dog på baggrund af de udførte revisionshandlinger, at:

”eksponeringsbehandlingen efter vores opfattelse som helhed fungerer tilfredsstillende. At det er vores vurdering, at der på de gennemgåede eksponeringer er foretaget en fornøden nedskrivning til dækning af værdiforringelsen på bankens udlån og tilsvarende fornødne hensættelser på bankens garantier.”

5. Væsentligste konklusioner fra den af Fjordbank Mors af 2011 A/S bestilte advokatundersøgelse af forholdene i Fjordbank Mors

Bestyrelsen i Fjordbank Mors af 2011 A/S, datterselskabet under Finansiell Stabilitet, ønskede at få klarlagt de væsentligste årsager til Fjordbank Mors' økonomiske sammenbrud, samt hvorvidt der fandtes at være begrundet mistanke om, at den tidligere ledelse i Morsø Bank, Morsø Sparekasse og Fjordbank Mors, revisionen eller nærtstående havde begået ansvarspådragende og/eller strafbare handlinger i de tre pengeinstitutter.

I deres redegørelse nævner advokaten tabet i forbindelse med Morsø Banks køb af Spar Mors samt Morsø Banks og Morsø Sparekasses udlån til fast ejendom, landbrug og investeringskreditter som hovedårsager til Fjordbank Mors sammenbrud. Undersøgelsen rejser kritik af kreditsagsbehandling i Morsø Sparekasse og nævner, at den faktiske kreditsagsbehandling i Morsø Sparekasse i hvert fald frem til 2009 i erhvervsafdelingen og kreditafdelingen fremstår som ren formalitet, da udlånseksponeringer i vid udstrækning er forhåndsgodkendt, forhåndsbevilget eller aftalt med sparekassens direktør, underdirektør eller kreditchef.

Advokaten vurderer, at ledelserne i Morsø Sparekasse, Morsø Bank og Fjordbank Mors ikke har pådraget sig et erstatningsansvar for de tab, som er lidt i de tre pengeinstitutters udlånsvirksomhed. Det var advokatens vurdering, at den tidligere direktør i Spar Mors har tilbageholdt oplysninger og dermed har pådraget sig et erstatningsansvar. Advokaten vurderede, at der ikke var grundlag for at statuere et erstatningsansvar for de tre pengeinstitutters interne og/eller eksterne revisorer. Advokaten anbefaler dog, at de to statsautoriserede revisorer i Morsø Sparekasse Jens Peter Egebjerg Hansen og Ole Østergaard, BDO Scanrevision, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, indbringes for revisornævnet, hvilket skete.

6. Finanstilsynets vurdering af grundlaget for at gøre et strafansvar gældende i anledning af Fjordbank Mors' kollaps

I forbindelse med Finanstilsynets tilsyn med Morsø Bank og Morsø Sparekasse har det overordnet set kunnet konstateres, at begge institutter

havde en kraftig udlånsvækst i perioden 2006-2009 og den nystiftede Fjordbank Mors havde fra start en høj ejendoms- og landbrugseksponering, som i mange tilfælde var baseret på bagvedliggende sikkerheder og ikke på indtjeningsforhold. Begge områder udviklede sig negativt, og banken kom i problemer.

Finanstilsynet har vurderet på det foreliggende grundlag og med erfaringen fra andre tidligere anmeldte sager, at der ikke er grundlag for en politianmeldelse af ledelsen i henholdsvis Morsø Bank, Morsø Sparekasse og Fjordbank Mors for overtrædelse af lov om finansiel virksomhed.